

Türkiye'deki Bilişsel Esneklik Konulu Makalelerin İncelenmesi: Bir Betimsel İçerik Analizi Çalışması

Şenol Orakcı *

Makale Geliş Tarihi: 02/04/2023

Makale Kabul Tarihi: 03/07/2023

DOI: 10.35675/befdergi.1275536

Öz

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de 2010-2022 yılları arasında bilişsel esneklik alanında yazılan makaleleri kapsamlı ve bütüncül bir şekilde analiz etmektir. Bu çalışmada "betimsel içerik analizi yöntemi" kullanılmıştır. Veriler analiz edilirken, betimsel analiz tekniğinden faydalanılmıştır. Araştırma sonucunda, bilişsel esneklik alanında yayınlanan makaleler genel olarak değerlendirildiğinde incelenen makalelerin; sırasıyla 2022, 2021 ve 2020 yılları arasında yoğunlaştığı görülmektedir. Makalelerin büyük çoğunluğunun eğitim bilimleri alanında yapıldığı, en fazla İngilizce dilinde yazıldığı ve en çok iki yazarlı olduğu belirlenmiştir. Ayrıca makalelerin nicel yöntem içerisinde en fazla tarama deseninde kurgulandığı, makalelerde en çok üniversite öğrencileri ile çalışıldığı ve makalelerin büyük bir çoğunluğunun 200 ve üzeri arasındaki örneklem grubu ile yürütüldüğü bulunmuştur. Son olarak, makalelerde en çok uygun örnekleme yönteminin kullanıldığı, nicel veri analiz yöntemlerinden en fazla betimsel istatistiklerden faydalandığı ve veri toplama aracı olarak çoğunlukla ölçek kullanıldığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Betimsel içerik analizi, bilişsel esneklik, makale, Türkiye

Analysis of Articles on Cognitive Flexibility in Türkiye: A Descriptive Content Analysis

Abstract

The current study aims to analyze the articles in the field of cognitive flexibility written in Türkiye between 2010-2022 in a comprehensive and holistic way. In this study, "descriptive content analysis method" was used. While analyzing the data, "descriptive analysis technique" was utilized. Based on the results of the study, when the articles published in the field of cognitive flexibility were evaluated in general, the majority of the articles were concentrated between 2022, 2021 and 2020 respectively written in the field of educational sciences. It was determined that the majority of the articles were written in English at most by two authors at most. In addition, it was found that the articles were mostly designed in survey design within the quantitative method, most of the articles were conducted with university students, and the majority of the articles were conducted with a sample group of 200 or more. Finally, it was revealed that the articles were designed in the descriptive research among the quantitative method at most as well as "descriptive statistics" were mostly used in the articles, and the scale was mostly utilized as a data collection tool.

*Aksaray Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Aksaray, Türkiye,

senolorak@gmail.com ORCID: 0000-0003-1534-1310

Kaynak Gösterme: Orakcı, Ş. (2023). Türkiye'deki bilişsel esneklik konulu makalelerin incelenmesi: Bir Betimsel İçerik Analizi Çalışması. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(39), 1484-1507.

Keywords: *Article, cognitive flexibility, descriptive content analysis, Türkiye*

Giriş

Bireyler sosyal yaşamlarında ve ilişki içinde oldukları diğer kişilerle birlikte engeller ve sorunlarla karşı karşıya kalırlar, stres yaşarlar ve bu tür durumları aşmak için mücadele ederler. Bazen herhangi bir sorun ve stres yaşamaları da bazı seçimler yapmak ve kararlar almak zorunda kalırlar. İşte tam da bu noktada bilişsel esneklik kavramı karşımıza çıkmaktadır. Sorunlar karşısında karar vermek ve seçim yapmak zorunda kalma durumlarının, bireylerin bilişsel olarak esnek olma ihtiyacını güçlendirdiği bilinmektedir. Sürekli değişen çevrenin bir sonucu olarak bireyler iki ana zorlukla karşı karşıyadır. Bu zorluklardan ilki, dikkatin dağılmasına rağmen hedeflerin peşinden gitmeye devam etmektir; ikincisi ise çevresel değişkenlere mantıksal olarak yanıt verebilmek için hedeflerin ve ön bilgilerin değişiminde esnek olmaktır (Dreisbach & Goschke, 2004). Deak (2003), bilişsel esnekliğin insan zekâsının ayırt edici bir özelliği olduğunun altını çizerek, bilişsel esnekliği, bilinmeyen ve beklenmeyen durumlara uyum sağlama, bu yeni durum hakkında yeni anlamlar oluşturma, yeni bilgileri yaratıcı bir şekilde sentezleyerek, bilinen bilgi ve alışkanlıkları kullanarak yeni temsiller oluşturma yeteneği olarak tanımlamıştır.

Bilişsel esneklik, anlama ve problem çözme gibi durumlarda bilişi düzenlemek için bireyin özel ihtiyaçlarını uygun şekilde kullanma yeteneğidir (Spiro & Jehng, 1990). Bilişsel esneklik, bireyin tam olarak oluşturamadığı bilgideki alternatif seçeneklerin farkında olma (Spiro vd., 1992) ve bu seçenekleri geçmek için yeterince esnek olma yeteneğidir. Başka bir deyişle, bilişsel esneklik, farklı deneyimlere tepki olarak bireyin bilişini değiştirmektedir (Dennis & Vander Wal, 2010).

Siegel (2001) bilişsel esneklik kavramını, çevrede meydana gelen değişikliklere karşı esnek ve uyarlanabilir davranışlar sergileme kapasitesi olarak tanımlamaktadır. Phalet ve Kosic (2006) ise, bilişsel esnekliğin bireyin kendini ve çevresini kontrol edebilme yeteneği olduğunu vurgulamaktadır. Kısaca değişen koşullara uyum sağlama yeteneği olarak tanımlanan bilişsel esneklik, çok yönlü düşünme ve hareket etme ve sorunlara farklı çözümler üretebilme becerisini ifade eder (Toraman vd., 2020).

Bilişsel esneklik, bireyin iletişim seçeneklerinin farkında olması, yeni duruma uyum sağlama isteği ve esnek olma konusundaki öz yeterliliği olarak tanımlanmaktadır (Martin & Rubin, 1995). Bilişsel esneklik aynı zamanda bireylerin değişen çevre koşullarına göre bilişlerini değiştirme yeteneğidir (Dennis & Vander Wal, 2010). Canas vd. (2003), bilişsel esnekliği, bireyin çevresinde meydana gelen yeni ve beklenmedik durumlarla yüzleşmek için bilgi işleme stratejilerini düzenleme yeteneği olarak tanımlarken, aynı zamanda öğrenme süreçlerini ifade eden bir beceri olduğunu, yani deneyimle kazanılabildiğinin altını çizmektedir. Birey büyüdükçe ve geliştikçe, sürekli genişleyen bir çevre ve artan uyaranlarla baş etmeyi öğrenebilir ve bilişsel esneklik adı verilen veya bilişsel esneklik gerektiren gerekli uyarlamaları

yapabilir (Crone vd., 2004). Bu beceriye sahip kişiler, daha dengeli ve uyumlu düşünceler ortaya koyabilir, alternatifler üretebilir ve zor durumları, onlara meydan okuyan ve uyumsuz olanlardan daha yönetilebilir olarak değerlendirebilir (Güllüm ve Dağ, 2012).

Bilişsel esneklik, bireyin zor durumlarla baş ederken bu durumları yönetilebilir olarak algılama eğilimi, yaşamlarında karşılaşılabilecekleri durumları veya tepkileri alternatif bulabilecekleri şekilde algılama becerisi ve çok sayıda çözüm üretebilme becerisi ile ilgilidir (Asıcı & İkiz, 2015). Sonuç olarak bilişsel esneklik, belirli durumlara uyum sağlama yeteneği, bir düşünmeden diğerine aktarma becerisi veya çeşitli problemlere çok boyutlu stratejilerle yaklaşma kapasitesi olarak ele alınabilir. Diğer bir tanımla bilişsel esneklik, sürekli değişen iç ve dış görev taleplerine yanıt olarak çalışma depolamasını, dikkati ve yanıt seçimini değiştirme kapasitesidir (Deák & Wiseheart, 2015). Birey bir durumda farklı davranışları seçme ve uygulama hakkına sahip olduğundan, bir bireyin belirli bir durum hakkında diğer bireylere kıyasla farklı düşüncelere sahip olması doğaldır. Bireyin sergileyeceği davranışa karar vermeden önce alternatiflerin/tercihlerin neler olduğunun farkında olması gerekir. Belirli bir durumla ilgili alternatiflerin farkında olan birey, en doğru davranışı belirleyen bireye göre daha fazla düşünür. Bu, bu bireyin aynı anda birden fazla çözüm yöntemi üretebileceğinin bir göstergesidir (Bilgin, 2009). Bilişsel esnekliğe sahip bireylerin, kendi potansiyellerini gerçekleştirebilen, zor bir durum karşısında yaşadığı tedirginlikle mücadele edebilen ve kendine özgü stratejileri olan kişiler olduğu düşünülmektedir (Laçın & Yalçın, 2018). Dolayısıyla bilişsel esneklik düzeyi yüksek olan bireylerin daha üretken ve olumlu alternatifleri düşünmeye daha yatkın bireyler oldukları görülmektedir (Orakcı, 2021).

Yukarıda bilişsel esneklik kavramının kuramsal temellerine ilişkin verilen açıklama ve tanımlamalar birlikte değerlendirildiğinde, bireylerin sosyal yaşamlarında ve ilişki içinde oldukları diğer kişilerle birlikte engeller ve sorunlarla karşı karşıya kalma durumlarına karşı mücadele ederek bazı seçimler yapmak ve kararlar almak zorunda kaldıkları görülmektedir. Bu noktada bireyin yaklaşımını veya düşünme biçimini herhangi bir olaya, duruma ve ortaya çıkan yeni duruma uyarlama yeteneğini ifade eden bilişsel esneklik, incelenmesi gereken bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu araştırma kapsamında, bilişsel esneklik kavramının gittikçe önem kazandığı ve ülkemizde bu konunun yeterince çalışılmadığı, bilişsel esneklik alanındaki çalışmaların bütüncül bir şekilde ele alınmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. İlgili alanyazın incelendiğinde, bilişsel esnekliği ele alan makalelerin değerlendirilmesine yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Dolayısıyla, bilişsel esnekliğe ilişkin makalelerin kapsamlı ve bütüncül bir şekilde değerlendirilmesi için bu tür bir araştırmaya gerek duyulduğu söylenebilir.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de 2010-2022 yılları arasında bilişsel esneklik alanında yazılan makaleleri kapsamlı ve bütüncül bir şekilde analiz etmektir. Bilişsel

esneklik alanındaki eğilimin belirlenmesi ve bu konuda yazılmış olan makalelerin benzerlik ve farklılıklarının ortaya çıkarılması mevcut çalışma yönünden önem arz etmektedir. Bu temel amaca yönelik olarak, mevcut araştırmada bilişsel esneklik alanında yazılan makalelerin; (i) yayım yıllarına, (ii) çalışma alanlarına, (iii) yayın diline, (iv) yazar sayılarına, (v) araştırma yöntem ve desenlerine, (vi) örneklem grubuna, (vii) örneklem büyüklüğüne, (viii) örnekleme yöntemine, (ix) veri analiz yöntemlerine ve (x) veri toplama araçlarına göre dağılımları nasıldır?" alt amaçlarına cevap aranmıştır.

Yöntem

Bu çalışmada betimsel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Betimsel içerik analizi, önceki araştırmaların belirli ölçütler açısından genellikle frekans ve yüzde dağılımları dikkate alınarak incelenmesine dayalı olan çalışmalardır. Daha açık bir şekilde ifade etmek gerekirse Çalık ve Sözbilir (2014)'e göre betimsel içerik analizi, "belirli bir konu üzerinde yapılan çalışmaların ele alınıp eğilimlerinin ve araştırma sonuçlarının tanımlayıcı bir boyutta değerlendirilmesini içeren sistematik çalışmalar" (s.34) şeklinde ifade edilmektedir.

Çalışma Grubu

Önceden belirlenmiş bazı ölçütleri karşılayan makaleler, araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Bu bağlamda belirlenen ölçütler ise;

- Örneklem grubunun 2010-2022 yıllarında Türkiye ile sınırlanması,
- Araştırmaya dâhil edilen çalışmalar için son tarihin 31 Aralık 2022 olarak belirlenmesi,
- "ERIC, Science Citation Index, ULAKBİM, Education Source, Science Direct, Google Scholar, ERIC ve EBSCOhost" veri tabanlarında özet, başlık veya anahtar kelimelerinde "bilişsel esneklik" veya "cognitive flexibility" kelimelerini içeren ve tam metnine ulaşılabilen yayınlar olması şeklinde araştırmacı tarafından belirlenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırma doğrultusunda veri toplamak amacıyla iki uzmanın görüşlerine başvurularak araştırmacı tarafından "Bilişsel Esneklik Alanında Yazılan Makale İnceleme Formu" geliştirilmiştir. Bu formda çalışmaların; "yayın yılları", "çalışma konu alanları", "yayın dili", "yazar sayıları", "araştırma yöntem ve desenleri", "örneklem grubu", "örneklem büyüklüğü", "örnekleme yöntemi", "veri analiz yöntemleri" ve "veri toplama araçları"nın yer aldığı kutucuklar yer almaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Bu çalışmada, betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Bu bağlamda, aşağıdaki adımlar takip edilmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2008).

- 1) Analiz için çerçeve oluşturma,
- 2) Verilerin işlenmesi,
- 3) Bulguların tanımlanması,
- 4) Bulguların yorumlanması.

Bu çalışmada betimsel analiz tekniği kullanılırken, analizler, anahtar kelimelere, başlığa ve erişime açık olma kriterlerine göre yapılmıştır. Bu bağlamda, çalışmaya tekrarlı yayınlar dahil edilmemiş, yazar(lar)ın çalışmalarına ilişkin belirtmiş oldukları beyanlar temele alınmıştır. Tarama neticesinde önceden belirlenen ölçütlere uyan çalışmalar numaralandırılmış ve yazar isimlerine göre “Bilişsel Esneklik Alanında Yazılan Makale İnceleme Formu”na işlenmiştir. Araştırma kapsamına dahil edilen tüm çalışmalar için kodlamalar bitirildikten sonra bilgiler tablolama programına aktarılmış ve analizler yapılmıştır. Araştırma alt problemlerinin her biri birer kategori halinde sınıflandırılarak veriler düzenlenmiştir. Elde edilen her kategori için frekans ve yüzde hesaplamaları verilmiştir. Verilerin toplanması ve analizi beş haftalık bir süre zarfında tamamlanmıştır.

Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak için ise aşağıdaki işlemler gerçekleştirilmiştir.

- Veri toplanması ve analiz süreçleri detaylı olarak açıklanmıştır.
- “Bilişsel Esneklik Alanında Yazılan Makale İnceleme Formu” adlı kodlama anahtarı kullanılmıştır.
- Araştırmanın kodlama güvenilirliğini sağlamak amacıyla yazar ve iki kodlayıcı, çalışmaya dâhil edilen çalışmaları dâhil etme ve dışlama kriterlerine göre bağımsız olarak değerlendirmişlerdir. Kodlayıcılardan birisi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı’nda doktora öğrencisi, diğer kodlayıcı ise Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitimde Program Geliştirme alanında çalışan bir öğretim üyesidir. Araştırmanın yazarı, kodlayıcılara araştırmanın kaynak taraması ve analiz süreci ile ilgili detaylı olarak bilgi vermiştir. Kodlayıcılar arası tutarlık (Miles & Huberman, 1994, s. 374), “Güvenirlik = Görüş Birliği Sayısı / (Toplam Görüş Birliği + Toplam Görüş Ayrılığı Sayısı)” %100 olarak tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle, kodlayıcılar arası herhangi bir tutarsızlık yaşanmamıştır.

Bulgular ve Yorum

Araştırma kapsamında, bilişsel esneklik alanında yayınlanan makalelerin yayın tarihi açısından frekans ve yüzdelik dağılımlarına yönelik bulgular aşağıda Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.
Bilişsel Esneklik Alanında Yayınlanan Makalelerin Yayın Tarihi Açısından Dağılımı

Yapıldığı Yıl	Makale(f)	%
2010	0	-
2011	0	-
2012	2	2,7
2013	3	4
2014	2	2,7
2015	0	-
2016	1	1,3
2017	1	1,3
2018	4	5,4
2019	9	12,1
2020	15	20,2
2021	17	23
2022	20	27
Toplam	74	100

Tablo 1’de görüldüğü üzere, bilişsel esneklik alanında yayınlanan makalelerin yayın tarihi açısından dağılımı en çok 2022 (f=20), 2021 (f=17) ve 2020(f=15) yıllarında gerçekleştirildiği, 2010, 2011 ve 2015 yıllarında ise herhangi bir makalenin yazılmadığı görülmektedir.

2010-2022 yılları arasında bilişsel esneklik alanında yayınlanan makalelerin çalışma alanı açısından dağılımı ise aşağıda Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2.
Bilişsel Esneklik Alanında Yayınlanan Makalelerin Çalışma Alanı Açısından Dağılımı

Yapıldığı Yıl	Makale(f)	%
Psikitayri	11	14,9
Eğitim	38	51,3
Psikoloji	13	17,5
Tıp Eğitimi	3	4
Spor	9	12,1
Toplam	74	100

Tablo 2’de bilişsel esneklik alanında yayınlanan makalelerin çalışma alanı açısından dağılımı incelendiğinde, makalelerin büyük çoğunluğunu eğitim bilimleri

alanında yazıldığı (f=38) görülmektedir. Bunu sırasıyla psikoloji (f=13), psikiyatri (f=11), spor bilimleri (f=9), tıp eğitimi (f=3) izlemektedir.

Tablo 3.

Bilişsel Esneklik Alanında Yayınlanan Makalelerin Yayın Dili Açısından Dağılımı

Yayın dili	f	%
Türkçe	30	40,5
İngilizce	44	59,4
Toplam	74	100

Tablo 3'te bilişsel esneklik alanında yayınlanan makalelerin yayın dili açısından dağılımı incelendiğinde, en fazla İngilizce (f=44) dilinde yazıldığı görülmektedir.

Tablo 4.

Bilişsel Esneklik Alanında Yayınlanan Makalelerin Yazar Sayılarına Göre Dağılımı

Yazar Sayıları	f	%
1 Yazarlı	16	21,6
2 Yazarlı	34	45,9
3 Yazarlı	14	18,9
4 Yazarlı	7	9,4
5 Yazarlı	2	2,7
5 ve üzeri	1	1,3
Toplam	74	100

Tablo 4'te bilişsel esneklik alanında yayınlanan makalelerin yazar sayılarına göre dağılımı incelendiğinde, en çok iki yazarlı (f= 34), daha sonra ise tek yazarlı (f= 16) ve üç yazarlı (f= 14) olduğu görülmektedir.

Tablo 5.

Bilişsel Esneklik Alanında Yayınlanan Makalelerin Araştırma Yöntem ve Desenlerine Göre Dağılımı

Araştırma Yöntemi	Araştırma Deseni	f	%
Nicel	Deneysel-Yarı deneysel	4	5,4
	Nedensel-Karşılaştırmalı	15	20,3
	Meta-analiz	0	-
	Tarama	29	39,2
	Korelasyon	24	32,4
Karma	Açıklayıcı	1	1,3
	Bütüncül çoklu durum deseni	0	-
	Belirtilmemiş	0	-
Nitel	Eylem	0	-
	Fenomenoloji	1	1,3
	Örnek olay	0	-
	Ara Toplam	0	-
Toplam		74	100

Tablo 5’te bilişsel esneklik alanında yayınlanan makalelerin araştırma yöntem ve desenlerine göre dağılımına bakıldığında, en çok nicel yöntemden (f=72) faydalandığı görülmektedir. Karma ve nitel yöntemlerde ise sadece birer tane makale yazıldığı görülmektedir. Araştırma deseni yönünden dağılımına bakıldığında ise, nicel yöntem içerisinde en fazla tarama (f=29) kullanıldığı bunu sırasıyla korelasyon (f=24) nedensel-karşılaştırmalı (f=15) ve deneysel-yarı deneysel (f=4) araştırma deseninin izlediği görülmektedir.

Tablo 6.

Bilişsel Esneklik Alanında Yayınlanan Makalelerin Örneklem Grubu Açısından Dağılımı

Örneklem Grubu	f	%
Öğretmen	6	8,1
Ortaokul öğrencileri	0	-
Öğretmen adayı	6	8,1
İlkokul öğrencileri	0	-
Lise öğrencileri	12	16,2
Üniversite öğrencileri	34	46
Yetişkin	10	13,5
Çocuk	1	1,7
Diğer	5	6,7
Toplam	74	100

Tablo 6’da bilişsel esneklik alanında yayınlanan makalelerin örneklem grubu yönünden dağılımına bakıldığında, araştırmacıların en çok üniversite öğrencileri (f=34) ile çalıştığı, bunu sırasıyla lise öğrencileri (f=12), yetişkinler (f=10), öğretmenler (f=6) ve öğretmen adaylarının (f=6) izlediği görülmektedir.

Tablo 7.

Bilişsel Esneklik Alanında Yayınlanan Makalelerin Örneklem Büyüklüğü

Örneklem Büyüklüğü	f	%
0-50	4	5,4
51-100	2	2,7
101-150	3	4
151-199	7	9,4
200 ve üzeri	58	78,4
Toplam	74	100

Tablo 7 incelendiğinde, bilişsel esneklik alanında yayınlanan makalelerin büyük bir çoğunluğunun 200 ve üzeri (f=58) arasındaki örneklem grubu ile yürütüldüğü, bunu sırasıyla örneklem büyüklüğü 151-199 (f=7), 0-50 (f=4), 101-150 (f=3) ve 51-100 (f=2) olan örneklem grubunun izlediği görülmektedir.

Tablo 8.

Bilişsel Esneklik Alanında Yayınlanan Makalelerin Örneklem Yöntemi Açısından Dağılımı

Örneklem Yöntemi	f	%
Tesadüfi	4	5,4
Amaçlı	16	21,6
Tabakalı	2	2,7
Gömülü	0	-
Uygun	33	44,6
Çalışma grubu atama	0	-
Belirtilmemiş	16	21,6
Kartopu	3	4
Toplam	74	100

Tablo 8’de bilişsel esneklik alanında yayınlanan makalelerin örneklem yöntemi açısından dağılımına bakıldığında, örneklem yöntemi belirtilen makalelerde en çok uygun örneklem yönteminin (f=33) kullanıldığı bunu sırasıyla amaçlı (f=16), tesadüfî (f=4), kartopu (f=3) ve tabakalı örneklem (f=2) yöntemleri izlemektedir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında, incelenen makalelerden 16 tanesinde ne tür örneklem yönteminin kullanıldığı ifade edilmemesi önemli bulgular arasındadır.

Tablo 9.

Bilişsel esneklik alanında yayınlanan makalelerin veri analiz yöntemleri açısından dağılımı

* “Bazı makalelerde birden çok veri analiz yönteminden faydalanılması nedeniyle analiz edilen toplam

	Veri Analiz Yöntemi	f	%
Nitel	Betimsel analiz	59	20,7
	İçerik analizi	3	1
	Doküman analizi	0	-
Nicel	Betimsel istatistikler	70	24,5
	t-test	23	8
	Korelasyon	54	18,9
	Regresyon	32	11,2
	ANOVA/ANCOVA	17	5,9
	MANOVA	3	1
	Faktör analizi	6	2,1
	Wilcoxon	0	-
	Kruskall Wallis H	7	2,4
	Mann Whitney U	9	3,1
	Ki-kare	1	0,3
	Yol Analizi	1	0,3
	Toplam	285	100

makale sayısı (n=74) ile frekanslar toplamı birbirinden farklıdır.”

Tablo 9’da bilişsel esneklik alanında yayınlanan makalelerin veri analiz yöntemleri yönünden dağılımına bakıldığında, en fazla nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizinin kullanıldığı görülmektedir. Nicel veri analiz yöntemlerinden makalelerde sırasıyla betimsel istatistikler (f=59), korelasyon (f=54), regresyon (f=32), t test (f=23), Anova (f=17), Mann Whitney U (f=9), Kruskall Wallis H (f=7), Faktör analizi testi (f=6), MANOVA (f=3) ve Ki-kare (f=1) analizleri kullanılmıştır.

Tablo 10.

Bilişsel esneklik alanında yayımlanan makalelerin veri toplama araçları açısından dağılımı

Veri Toplama Araçları	f	%
Bilişsel Esneklik Envanteri	61	23,3
Demografik bilgi formu	39	14,8
Bilinçli Farkındalık Ölçeği	6	2,2
Wisconsin Kart Eşleme Testi (WKET)	3	1,1
Stresle Başa Çıkma Ölçeği	3	1,1
Stroop testi	2	0,7
Iowa Kumar Testi	1	0,3
Watson – Glasser Eleştirel Akıl Yürütme Gücü Ölçeği	1	0,3
Torrance Yaratıcı Düşünce Testi	1	0,3
Göz testi	1	0,3
Psikolojik İyi Oluş Ölçeği	1	0,3
İpuçları testi	1	0,3
Kısa Semptom Envanteri	1	0,3
Durumluk Umud Ölçeği	1	0,3
Durumluk Kaygı Envanteri	2	0,7
Beck Depresyon Envanteri	4	1,5
Ruminatif Yanıtlar Ölçeği-Kısa Form	1	0,3
Kısa Durum Ruminasyon Envanteri	1	0,3
Görsel Analog Teraziler		
AYDA Sınav Kaygısı Ölçeği	1	0,3
Video klipleri	1	0,3
Çocuklar için Öz Yeterlik Anketi	2	0,7
Sürekli Umud Ölçeği	2	0,7
Algılanan Stres Ölçeği	2	0,7
Warwick Edinburgh Zihinsel İyi Oluş Ölçeği	2	0,7
Mesleki Doyum Ölçeği	2	0,7

Öğretmen Kabul-Red/ Kontrol Ölçeği:		
Çocuk Formu		
Eğitsel Stres Ölçeği	2	0,7
Akran Zorbalığı	2	0,7
Ölçeği		
Bilişsel Duygu	1	0,3
Düzenleme Ölçeği		
Duyusal Zeka Ölçeği	1	0,3
Öğrenme	1	0,3
Yaklaşımları Ölçeği		
Öğrenme Stratejileri	2	0,7
Ölçeği		
Fakülte Yaşam	2	0,7
Kalitesi Ölçeği		
Öğrenme	1	0,3
Yaklaşımları Anketi		
Kariyer Geleceği	1	0,3
Ölçeği		
Pozitiflik Ölçeği	1	0,3
Ergenler İçin Başa	1	0,3
Çıkma Ölçeği		
EPOCH Beş Boyutlu	2	0,7
İyi Oluş Ölçeği		
Boş Zaman	1	0,3
Memnuniyeti Ölçeği		
İyimserlik Ölçeği	2	0,7
Boratav Depresyon	1	0,3
Tarama Ölçeği		
Sporda Mental	2	0,7
Dayanıklılık Ölçeği		
Tekno-pedagojik	1	0,3
Eğitim Yeterlik		
Ölçeği		
Sabır Ölçeği	1	0,3
Duygu Düzenleme	1	0,3
Güçlüğü Ölçeği Kısa		
Formu		
Jefferson Empati	1	0,3
Ölçeği		
Kişilerarası İlişkiler	1	0,3
Ölçeği		
Beş Faktör Kişilik	1	0,3
Envanteri		
Yaşamdan	1	0,3
Memnuniyet Ölçeği		
Bilişsel Esneklik	1	0,3
Görevi		
Görüşme Formu	1	0,3
Tekrarlayıcı Düşünme	3	1,1
Ölçeği		
Pozitif ve Negatif	1	0,3
Duygu Ölçeği		
Yaşam Doyumu	3	1,1
Ölçeği		
Özgeciliği Ölçeği	2	0,7

Bilişsel Hatalar Ölçeği	2	0,7
Sosyal Yetkinlik Beklentisi Ölçeği	3	1,1
Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği	3	1,1
Öz Kontrol Ölçeği	2	0,7
Sürekli Öfke İfade Tarzları Ölçeği	2	0,7
Beck Umutsuzluk Ölçeği	2	0,7
Sosyal Görünüm Kaygı Ölçeği	2	0,7
Eğilimsel Umud Ölçeği	2	0,7
Olumlu ve Olumsuz Etkiler Çizelgesi	2	0,7
Yaşamdan Memnuniyet Ölçeği	1	0,3
Kısa Belirti Envanteri	1	0,3
Belirsizliğe Hoşgörüsüzlük Ölçeği-12	1	0,3
Bilişsel Kontrol ve Esneklik Anketi	1	0,3
Spielberg Sınav Kaygısı Ölçeği	1	0,3
Ergenlerde Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği	1	0,3
Yılmazlık Ölçeği	2	0,7
Sıkıntıya Tolerans Ölçeği	1	0,3
Duygu Düzenleme Güçlükleri Ölçeği	4	1,5
Empatik Eğilim Ölçeği	1	0,3
Yaşamın Anlamı Ölçeği	1	0,3
Üstbilmiş Anketi-30	1	0,3
Genel Sağlık Anketi-12	3	1,1
Hataya Yönelik Motivasyon Ölçeği	1	0,3
Problem Çözme Envanteri	1	0,3
Mizah Stilleri Ölçeği	1	0,3
Öğrenen Özerklik Ölçeği	1	0,3
Yansıtıcı Düşünme Ölçeği	2	0,7
Akademik Öz-Yeterlik Ölçeği	1	0,3
e-Öğrenme Motivasyon Anketi	1	0,3
	2	0,7

Peabody Resim		
Kelime Testi		
Türkçe İfade Edici ve Alıcı Dil Testi	1	0,3
Boyut Değiştirerek Kart Eşleme Görevi	1	0,3
Sporla Görev ve Ego Yönelimi Anketi	1	0,3
Davranışsal Engelleme ve Davranışsal Aktivasyon Sistemi Ölçeği	1	0,3
Oxford Mutluluk Ölçeği	1	0,3
Bermond-Vorst Aleksitimi Anketi	1	0,3
Gelişme Ölçeği	1	0,3
Hoşgörü Ölçeği	1	0,3
Empati Ölçeği	1	0,3
Okuma İlgileri Ölçeği	1	0,3
Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği	1	0,3
Kısa Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği	1	0,3
Öğretmen Profesyonelliği Ölçeği	1	0,3
Duygu Düzenlenme Anketi	1	0,3
Kendine Güven Ölçeği	1	0,3
Genel Öz-Yeterlilik Ölçeği	1	0,3
Ebeveynlikte Bilinçli Farkındalık Ölçeği	1	0,3
Okuduğunu Anlamaya İlişkin Öz Yeterlilik Algıları Ölçeği	1	0,3
Yanal Düşünme Eğilimi Ölçeği	1	0,3
Kolb Öğrenme Stili Envanteri	1	0,3
Vermunt'un Öğrenme Stilleri Ölçeği	1	0,3
Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği	1	0,3
Genel karar verme tarzları ölçeği	1	0,3
DRM listeleri	1	0,3
COVID-19 ilişkili Psikolojik Sıkıntı Ölçeği	1	0,3

Okul Tükenmişliğiyle Başa Çıkma Becerisi Ölçeği	1	0,3
Yaygın Anksiyete Bozukluğu-7 (YAB-7) Testi	1	0,3
Yabancı dil sınıf içi kaygı ölçeği	1	0,3
Yardım İsteme Ölçeği	1	0,3
Öğretmen Adaylarına Yönelik Konuşma Kaygısı Ölçeği	1	0,3
Yabancı dil öğrenme motivasyon ölçeği	1	0,3
WM Complex Span Tasks	1	0,3
	1	0,3
Toplam	265	100

* “Bazı makalelerde birden çok veri toplama araçlarından faydalanılması nedeniyle analiz edilen toplam makale sayısı (n=74) ile frekanslar toplamı birbirinden farklıdır”.

Tablo 10’da bilişsel esneklik alanında yayınlanan makalelerin veri toplama araçları yönünden dağılımına bakıldığında, araştırmaların büyük çoğunluğunda en çok “Bilişsel Esneklik Envanteri” (f=61) olmak üzere sırasıyla “Demografik bilgi formu” (f= 39), “Bilinçli Farkındalık Ölçeği” (f=6), “Beck Depresyon Envanteri” (f=4), “Wisconsin Kart Eşleme Testi” (f=3), “Stresle Başa Çıkma Ölçeği” (f=3), , “Görüşme Formu” (f=3), “Stroop testi” (f=2), “Durumluk Kaygı Envanteri” (f=2), “Sürekli Umut Ölçeği” (f=2), “Warwick Edinburgh Zihinsel İyi Oluş Ölçeği” (f=2), “Ergenler İçin Başa Çıkma Ölçeği” (f=2), “Özgecilik Ölçeği” (f=2), “Bilişsel Hatalar Ölçeği” (f=3), “Ergenlerde Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği” (f=2) ve “e-Öğrenme Motivasyon Anketi” (f=2) ile veri toplandığı görülmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonuçları incelendiğinde, bilişsel esneklik alanında yayınlanan makalelerin birbirine benzer araştırma geleneğiyle gerçekleştirildiği saptanmıştır. Bilişsel esneklik alanında yayınlanan makaleler genel olarak değerlendirildiğinde incelenen makalelerin; sırasıyla 2022, 2021 ve 2020 yılları arasında yoğunlaştığı, makalelerin büyük çoğunluğunu eğitim bilimleri alanında yazıldığı, yayınlanan makalelerin yayın dili açısından dağılımı incelendiğinde, en fazla İngilizce dilinde yapıldığı, yazar sayısı açısından en çok iki yazarlı olduğu, araştırma deseni bakımından ise, nicel yöntem içerisinde yer alan tarama deseninde en fazla kurgulandığı, makalelerde en çok üniversite öğrencileri ile çalışıldığı, makalelerin büyük bir çoğunluğunun 200 ve üzeri arasındaki örneklem grubu ile yürütüldüğü, en çok uygun örnekleme yönteminin kullanıldığı nicel veri analiz yöntemlerinden makalelerde en fazla betimsel istatistiklerden faydalandığı ve son olarak veri toplama aracı olarak çoğunlukla ölçek kullanıldığı saptanmıştır.

Mevcut araştırmamızın ilk bulgusu, bilişsel esneklik alanında yayınlanan makalelerin en çok 2022, 2021 ve 2020 yıllarında yapıldığı, 2010, 2011 ve 2015 yıllarında ise herhangi bir makalenin yazılmadığı görülmektedir. Bu bulgu, bilişsel esnekliğe yönelik makalelerin son yıllarda giderek arttığını göstermektedir. Bunun nedeni bilişsel esneklik konusunun hem dünyada hem Türkiye'de daha fazla önem kazanması olarak yorumlanabilir.

Bilişsel esneklik alanında yayınlanan makalelerin çalışma alanı açısından dağılımı incelendiğinde, çalışmaların büyük çoğunluğunun eğitim bilimleri alanında yapıldığı bunu sırasıyla psikoloji, psikiyatri, spor bilimleri ve tıp eğitimi izlemektedir. Buradan hareketle bilişsel esneklik kavramının farklı disiplinler için önemli bir kavram olduğu söylenebilir. Ancak diğer disiplinlerle kıyaslandığında, bilişsel esnekliğin eğitim bilimleri alanı için son derece önemli ve popüler bir çalışma alanı olarak kabul edildiği söylenebilir.

Bilişsel esneklik alanında yayınlanan makalelerin yayın dili açısından dağılımı incelendiğinde ise en fazla İngilizce dilinde yapıldığı görülmektedir. İngilizcenin tüm dünyada kullanılan evrensel bir dil olması bu durumu beraberinde söylenebilir. Bilişsel esneklik alanında yayınlanan makalelerin yazar sayılarına göre dağılımı incelendiğinde, en çok iki yazarlı, daha sonra ise tek yazarlı ve üç yazarlı olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, araştırmacılar arası iş birliği faktörünün önemli bir değişken olduğu söylenebilir.

Bilişsel esneklik alanında yayınlanan makalelerin araştırma yöntem ve desenlerine göre dağılımına bakıldığında, nicel yöntemin en çok kullanıldığı görülmektedir. Karma yöntemde ise sadece bir tane makale varken, nitel yöntemde ise hiç makale yazılmadığı görülmektedir. Araştırma deseni bakımından ise, nicel yöntem içerisinde yer alan tarama deseninin en fazla kullanıldığı bunu sırasıyla korelasyon ve deneysel-yarı deneysel izlediği görülmektedir. Yapılan mevcut araştırmada ve ilgili literatürde, nicel araştırmamızın bu kadar çok olması planlama ve uygulamanın daha kolay olmasının yanında, hızlı ve daha rahat örnekleme ulaşabilme ve daha kısa sürede verileri toplama ve yorumlayabilme durumlarıyla ifade edilebilir. Bu bağlamda, nicel araştırmaların nitel araştırmalara kıyasla araştırmacılara zaman ve kolaylık sağladığı vurgulanmaktadır (Büyüköztürk vd., 2012). Gökteş vd. (2012, s. 36) de nicel araştırmaların geniş örneklemlerle çalışabilmeye imkân sağlaması, zaman ve maliyet açısından pek çok avantajının olması nicel araştırma yöntemlerinin sıklıkla kullanılmasını açıklar nitelikte olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca nitel araştırmaların derinlemesine bir araştırmaya dayanmasının yanında, verilerin toplanmasının ve analiz edilmesinin daha zor bir süreci beraberinde getirdiği, bu yüzden, araştırmacıların nicel araştırmalara yönlendiklerinin altı çizilmektedir (Akaydın & Çeçen, 2015). Bunun yanında nitel araştırmaların daha az olması hususu ile ilgili olarak, Türk eğitim bilimleri alanında çalışan akademisyenler tarafından daha az tercih edildiği vurgulanmaktadır (Saban vd., 2010). Buradan hareketle, nitel araştırmaların olayları olduğu gibi incelemeyi ve daha derinlemesine analizleri

gerektirmesi, nicel araştırmalarda ise anket ve testler gibi veri toplama araçlarıyla verilerin daha kolay ve daha kısa sürede toplanabilmesi ve verilerin istatistik programlarıyla hızlı bir şekilde analiz edilebiliyor olması araştırmacıları nicel çalışmalara yönelmiş olabilir. Bu sebeple, bilişsel esnekliğe ilişkin yazılan makalelerde nitel araştırma yöntemi ve karma yöntemin daha sınırlı düzeyde kullanıldığı söylenebilir.

Bilişsel esneklik alanında yayınlanan makalelerin örneklem grubu yönünden dağılımına bakıldığında, araştırmacıların en çok niversite öğrencileri ile çalıştığı, bunu sırasıyla lise öğrencileri, yetişkinler, öğretmenler ve ğretmen adaylarının izlediği saptanmıştır. Bilişsel esnekliğin bilim yuvaları olan yükseköğretim kurumlarında daha çok çalışmasına araştırma konusunun kapsamı ve niversite ğitimi alan öğrencilere erişimin kolay olması yol açmış olabilir.

Bilişsel esneklik alanında yayınlanan makalelerin büyük bir çoğunluğunun ise 200 ve üzerindeki örneklem grubu ile gerçekleştirildiği bunu ise sırasıyla örneklem büyüklüğü 151-199, 0-50 ve 200 ve üzeri olan örneklem grubunun izlediği tespit edilmiştir. Çalışmaların çoğu nicel araştırma yöntemlerinden tarama ve korelasyon çalışmaları olduğundan dolayı, araştırmacılar için çok sayıda katılımcıyla çalışmanın daha kolay ve ulaşılabilir olması bu durumu beraberinde getirmiş olabilir. Bunun yanında, elde edilen bulgular ışığında, bu çalışmada 200 ve üzeri bir örneklem büyüklüğünü eren makalelerin en çok tekrar eden makaleler olduğu saptanmıştır. Bu durumun büyük ölçüde nedeninin yaklaşık 61 çalışmada 200 ve üzeri kişiden oluşan bir örneklem grubuna “Bilişsel Esneklik leği”nin uygulanmış olduğu düşünülmektedir.

Bilişsel esneklik alanında yayınlanan makalelerin örnekleme yöntemi yönünden dağılımına bakıldığında, örneklem yöntemi belirtilen makalelerde en çok uygun örnekleme yönteminin kullanıldığı bunu sırasıyla amaçlı, tabakalı, kartopu örnekleme yöntemleri izlemektedir. Zaman, para ve işgücü açısından var olan sınırlılıklar araştırmacıları örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesine dayanan uygun örnekleme yöntemine (Karasar, 2013, s. 18) yönelmiş olabileceği söylenebilir. Diğer taraftan, araştırma sonuçları incelendiğinde makalelerden hemen hemen beşte birinde hangi tür örnekleme yönteminden faydalandığının açıklanmaması diğer önemli bulgular arasındadır. Araştırmanın bu bulgusu benzer araştırmalarla (Gökmen vd., 2017; Koşar vd., 2017; Tanrıverdi & Apak, 2013) rtşmektedir. Araştırmanın bu bulgusundan hareketle araştırmacıların yöntemsel açıdan eksik oldukları söylenebilir. Bu bağlamda incelenen araştırmaların bir kısmında hangi tür örnekleme yönteminden faydalandığının açıkça ifade edilmemesi, araştırmaların niteliği bakımından önemli bir problem olarak söylenebilir.

Bilişsel esneklik alanında yayınlanan makalelerin veri analiz yöntemleri yönünden dağılımına bakıldığında, en fazla nicel veri analizi yöntemlerinden içerik analizinin kullanıldığı bunu sırasıyla sırasıyla “betimsel istatistikler, korelasyon, regresyon, t

test, Anova, Mann Whitney U, Kruskall Wallis H, Faktör analizi testi, MANOVA ve Ki-kare” analizleri izlediği saptanmıştır. Bu bulgu Akaydın ve Çeçen (2015) ile Babur vd. (2016)’nin çalışmalarındaki bulgularla tutarlı niteliktedir. Araştırmaların büyük bir çoğunluğunun nicel yaklaşımlarla tasarlanması kullanılan veri analiz yöntemlerinin de çoğunun nicel olmasını beraberinde getirmiştir. Ayrıca çalışmalarda veri toplama aracı olarak birçok farklı ölçeğin kullanılması veri analiz yöntemi olarak nicel veri analiz tekniklerinin kullanılmasını gerekli kılmış olabilir.

Bilişsel esneklik alanında yayınlanan makalelerin veri toplama araçları yönünden dağılımına bakıldığında, araştırmaların büyük çoğunluğunda en çok Bilişsel Esneklik Envanteri olmak üzere sırasıyla Demografik bilgi formu, Bilinçli Farkındalık Ölçeği, Wisconsin Kart Eşleme Testi, Stresle Başa Çıkma Ölçeği, Beck Depresyon Envanteri, Görüşme Formu, Stroop testi, Durumluk Kaygı Envanteri, Sürekli Umut Ölçeği, Warwick Edinburgh Zihinsel İyi Oluş Ölçeği, Ergenler İçin Başa Çıkma Ölçeği, Özgencilik Ölçeği, Bilişsel Hatalar Ölçeği, Ergenlerde Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği ve e-Öğrenme Motivasyon Anketi ile veri toplandığı görülmektedir. Buradan hareketle, araştırmalarda çoğunlukla ölçeklerin tercih edilmesinin altında, bu yöntemin daha fazla kişiye ulaşma imkânı sağlayabilmesinin yanında, süre ve maliyet açısından daha ekonomik olması yattığı söylenebilir (Kurtoğlu & Seferoğlu, 2013).

Türkiye’de 2010-2022 yılları arasında bilişsel esneklik konusunda yazılmış olan makaleleri kapsamlı ve bütüncül bir bakış açısıyla inceleyen ve bu makaleler arasındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya koyan bu çalışmanın bilişsel esneklik konusunda çalışmakta olan veya gelecekte çalışacak araştırmacıların çalışmalarının planlanmasına ve şekillendirmesine ışık tutarak alana katkı sağlaması beklenmektedir.

Bu çalışmanın bulgularına göre, bilişsel esneklik ile ilgili araştırmalar için, araştırma yöntemlerinde, desenlerinde, verilerin toplandığı katılımcılarda, veri toplama araçlarında ve verilerin analizinde çeşitlemeye gidilmesinin yanında, katılımcı türlerinin ve verilerin toplandığı okul kademelerinin farklılaştırılması, önerilebilecek öncelikli konular arasında yer almaktadır. Benzer şekilde bilişsel esneklik konusunun derinlemesine araştırılmasında nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılması önemli görülmektedir. Son olarak bilişsel esneklik konusunu ele alan araştırmalarda eylem araştırması, fenomenoloji, etnografik araştırma gibi nitel araştırma desenlerinden faydalanılmasının yanında görüşme, gözlem, portfolyo gibi veri toplama yöntem ve teknikleriyle derinlemesine veriler elde edilmesi önem arz etmektedir.

Çıkar Çatışması ve Etik Bildirimi

Çalışmaya ilişkin herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır. Bununla birlikte çalışma sürecinde tüm etik kurallara uyulmuştur

Kaynakça

- Akaydın, Ş., & Çeçen, M. A. (2015). Okuma becerisiyle ilgili makaleler üzerine bir içerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 40(178), 183-198. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2015.4139>
- Asıcı, E., & İköz, F. (2015). Mutluluğa Giden Bir Yol: Bilişsel Esneklik. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(35), 191-211. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maeuefd/issue/19408/206375>.
- Babur, A., Kiper, A., Çukurbaşı, B., Özer, E. A., Tonbuloğlu, İ., Küçük, Ş., & Horzum, M. B. (2016). 2009-2013 Yılları Arasında Uzaktan Eğitim Dergilerinde Yayınlanan Makalelerin Yöntemsel Açından İncelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 6(1), 123-140. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/suje/issue/20641/220132> 123-140.
- Bilgin, M. (2009). Developing a cognitive flexibility scale: Validity an reliability studies. *Social Behavior and Personality*, 37(3), 343-354. <https://doi.org/10.2224/sbp.2009.37.3.343>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (Geliştirilmiş 11. baskı). Pegem Akademi
- Cañas, J. Quesada, J., Antolí, A., & Fajardo, I. (2003). Cognitive flexibility and adaptability to environmental changes in dynamic complex problem-solving tasks, *Ergonomics*, 46(5), 482-501. <https://doi.org/10.1080/0014013031000061640>.
- Crone, E. A., Ridderinkhof, K. R., Worm, M., Somsen, R. J. M., & Molen, M. W. (2004). Switching between spatial stimulus-response mappings: A developmental study of cognitive flexibility. *Developmental Science*, 7(4), 443-455. <https://doi.org/10.1111/j.1467-7687.2004.00365.x>
- Çalık, M., & Sözbilir, M. (2014). Parameters of content analysis. *Education and Science*, 39(174), 33-38. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2014.3412>
- Deák, G. O., & Wiseheart, M. (2015). Cognitive flexibility in young children: general or task-specific capacity? *Journal of Experimental Child Psychology*, 138, 31-53. <https://doi.org/10.1016/j.jecp.2015.04.003>.
- Deak, G. O. (2003). The Development of cognitive flexibility and language abilities. *Advances in Child Development and Behavior*, 31, 271-327. [https://doi.org/10.1016/s0065-2407\(03\)31007-9](https://doi.org/10.1016/s0065-2407(03)31007-9)
- Dennis, J. P., & Vander Wal, J. S. (2010). The cognitive flexibility inventory: Instrument development and estimates of reliability and validity. *Cognitive Therapy and Research*, 34(3), 241-253. <https://doi.org/10.1007/s10608-009-9276-4>
- Dreisbach, G., & Goschke, T. (2004). How positive affect modulates cognitive control: Reduced perseveration at the cost of increased distractibility. *Journal of Experimental*

- Psychology: Learning, Memory, and Cognition*, 30(2), 343-353.
<https://doi.org/10.1016/j.bandc.2005.08.003>
- Gökmen, Ö. F., Uysal, M., Yaşar, H., Kırksekiz, A., Güvendi, G. M., & Horzum, M. B. (2017). Türkiye’de 2005-2014 yılları arasında yayınlanan uzaktan eğitim tezlerindeki yönetsel eğilimler: Bir içerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 42(189), 1-25.
<http://dx.doi.org/10.15390/EB.2017.6163>
- Göktaş, Y., Küçük, S., Aydemir, M., Telli, E., Arpacık, Ö., Yıldırım, G., & Reisoğlu, İ. (2012). Educational technology research trends in Turkey: A content analysis of the 2000-2009 decade. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 12(1), 191-196.
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ978439.pdf>
- Gülüm, İ. V., & Dağ, İ. (2012). Tekrarlayıcı Düşünme Ölçeği ve Bilişsel Esneklik Envanterinin Türkçeye uyarlanması, geçerliliği ve güvenilirliği. *Anadolu Psikiyatri Derneği*, 13(3), 216-223. https://yunus.hacettepe.edu.tr/~ihsandag/index_dosyalar/GulumveDag2012.pdf
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayıncılık.
- Koşar, D., Er, E., Kılınç, A. Ç., & Koşar, S. (2017). Öğretmen liderliğine ilişkin yapılan çalışmaların incelenmesi: Bir içerik analizi çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 4(7), 29-36. <https://doi.org/10.29129/inujse.317712>
- Kurtoğlu, M., & Seferoğlu, S. S. (2013). Öğretmenlerin teknoloji kullanımı ile ilgili Türkiye kaynaklı dergilerde yayımlanmış makalelerin incelenmesi. *Journal of Instructional Technologies and Teacher Education*, 2(3).
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/jitte/issue/25082/264707>
- Laçın, B. G. D., & Yalçın, İ. (2018). Üniversite öğrencilerinde öz-yeterlilik ve stresle başa çıkma stratejilerinin bilişsel esnekliği yordama düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(2), 358-371. <https://doi.org/10.16986/HUJE.2018037424>
- Martin, M. M., & Rubin, R. B. (1995). A new measure of cognitive flexibility. *Psychological Reports*, 76, 623-626. <https://doi.org/10.2466/pr0.1995.76.2.623>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Sage.
- Orakçı, Ş. (2021). Exploring the relationships between cognitive flexibility, learner autonomy, and reflective thinking. *Thinking Skills and Creativity*, 41, 1-13.
<https://doi.org/10.1016/j.tsc.2021.100838>

- Phalet, K., & Kosic, A. (2006). Acculturation in European societies. In D. Sam & J.W. Berry (eds), *The Cambridge handbook of acculturation psychology* (pp. 331-348). CUP
- Saban, A., Eid Koçbeker, B.N., Saban, A., Alan, S., Doğru, S., Ege, İ., Arslantaş, S., Çınar, D., & Tunç, P. (2010). Eğitim bilim alanında nitel araştırma metodolojisi ile gerçekleştirilen makalelerin analiz edilmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 125-142.
https://acikerisim.nevsehir.edu.tr/bitstream/handle/20.500.11787/2347/EGITIMBILIM_A LANINDA_NITEL_ARASTIRMA_MET.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Siegel, D. J. (2001). Toward an interpersonal neurobiology of the developing mind: Attachment relationships, "mindsight," and neural integration. *Infant Mental Health Journal*, 22(1-2), 67-94. [https://doi.org/10.1002/1097-0355\(200101/04\)22:1<67::AID-IMHJ3>3.0.CO;2-G](https://doi.org/10.1002/1097-0355(200101/04)22:1<67::AID-IMHJ3>3.0.CO;2-G)
- Spiro, R. J., & Jehng, J. C. (1990). Cognitive flexibility and hypertext: Theory and technology for the nonlinear and multidimensional traversal of complex subject matter. In Nix, D., & Spiro, R. J. (Eds.), *Cognition, education, and multimedia: Exploring ideas in high technology* (pp. 163-205). Erlbaum.
- Spiro, R. J., Feltovich, P. J., Jacobson, M. J., & Coulson, R. L. (1992). Cognitive flexibility, constructivism, and hypertext: random access instruction for advanced knowledge acquisition in ill-structured domains. Duffy, T. M., & Jonassen, D. (Eds.). *Constructivism and the technology of instruction: A conversation* (pp. 57-75). Erlbaum.
- Tanrıverdi, B., & Apak, Ö. (2013). Görsel Okuryazarlık Üzerine Bir İçerik Analizi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 267-294.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/uefad/issue/16697/173580>.
- Toraman, Ç., Özdemir, H. F., Aytuğ Koşan, A. M. & Orakcı, Ş. (2020). Relationships between cognitive flexibility, perceived quality of faculty life, learning approaches, and academic achievement. *International Journal of Instruction*, 13(1), 85-100.
<https://doi.org/10.29333/iji.2020.1316a>
- Yıldırım, A., & Şimsek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

Cognitive flexibility is the ability to be aware of alternative options in the knowledge that the individual cannot fully form (Spiro et al., 1992) and to be flexible enough to pass these options. In other words, cognitive flexibility changes an individual's cognition in response to different experiences (Dennis & Vander Wal, 2010). When the explanations and definitions of the theoretical foundations of the concept of cognitive flexibility are evaluated together, it is seen that individuals have to make

some choices and take decisions by struggling against obstacles and problems in their social lives and with other people they are in contact with. At this point, cognitive flexibility, which expresses the ability of the individual to adapt his approach or way of thinking to any event, situation and emerging new situation, emerges as a concept that needs to be examined.

Within the scope of this research, it is thought that the concept of cognitive flexibility has gained importance and there is not enough work on this subject in Türkiye, and it would be beneficial to present the studies in the field of cognitive flexibility in a holistic way. When the relevant literature was examined, no research was found on the evaluation of articles on cognitive flexibility. Therefore, it can be said that this kind of research is needed for a comprehensive and holistic evaluation of articles on cognitive flexibility. The aim of this study is to analyze the studies in the field of cognitive flexibility written in Türkiye between 2010-2022 in a comprehensive and holistic way. It is important for the current study to determine the trend in the field of cognitive flexibility and to reveal the similarities and differences of the articles written on this subject. For this main purpose, in the current research, the articles written in the field of cognitive flexibility were analysed in terms of (i) publication years, (ii) fields of study, (iii) publication language, (iv) number of authors, (v) research methods and designs, (vi) sample group, (vii) sample size, (viii) sampling method, (ix) data analysis methods and (x) data collection tools.

In this study, “descriptive content analysis method” was used. In this study, the articles published between 2010-2022 in the field of cognitive flexibility were examined in terms of different variables and tried to be explained. In this study, “criterion sampling method”, one of the purposive sampling methods, was used. In this context, publications meeting some predetermined criteria were included in the study. These criteria determined by the researcher are; limitation of the sample group to Türkiye in the years 2010-2022, determining the deadline for the studies included in the research as 31 December 2022, and publications in the databases of “ERIC, Science Citation Index, ULAKBİM, Education Source, Science Direct, Google Scholar, ERIC and EBSCOhost” that include the words “cognitive flexibility” or “cognitive flexibility” in the title, abstract or keywords, and the full text of which is accessible. In order to collect data within the scope of this study, “The Form for Analyzing Article on Cognitive Flexibility” prepared by the researcher based on the opinions of two experts was used. In this form, there are boxes with publication years, study subject areas, publication language, number of authors, research methods and designs, sample group, sample size, sampling method, data analysis methods and data collection tools. In this study, “descriptive analysis technique” was used. Analyses were made in terms of keywords, title and accessibility criteria. The collected data were completed and tabulated through the spreadsheet software tool.

When the articles published in the field of cognitive flexibility were evaluated in general, the majority of the articles were concentrated between 2022, 2021 and 2020,

the majority of the articles were written in the field of educational sciences, written in English at most by two authors at most, designed in the descriptive research among the quantitative method at most, carried out with a sample group of 200 and above by means of convenient sampling method at most as well as descriptive statistics were mostly used in the articles, and the scale was mostly used as a data collection tool.

According to the findings of the current study, in addition to diversification in research methods, designs, participants for research on cognitive flexibility, differentiation of data collection tools, data analysis, participant types and school levels where data are collected is among the priority issues that can be suggested. Similarly, it is considered important to use qualitative research methods in an in-depth study of cognitive flexibility. Finally, in studies dealing with cognitive flexibility, it is important to obtain in-depth data with data collection methods and techniques such as interview, observation, portfolio, as well as using qualitative research designs such as action research, phenomenology, and ethnography.